

6. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями // Соціальна педагогіка: Підручник / За ред. проф. Капської А. 3-є вид. перероб. і доп. – Київ, 2006.

Якимчук Ганна Василівна,
Український науково-методичний центр
практичної психології і соціальної роботи
Київ, Україна

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ДИТИНИ

З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЦЬМИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Труднощі організації очного навчання дітей під час пандемії коронавірусної хвороби і спричинені повномасштабним вторгненням додаткові загрози життю і здоров'ю спонукали педагогічні кола до пошуку нових форм організації освітнього процесу в закладах освіти. Альтернативною формою, як в умовах війни, так і в умовах різних кризових викликів, стало широке запровадження дистанційної форми навчання, яке нині урегульовано законодавчо і застосовується до усіх категорій дітей, в тому числі — дітей з особливими освітніми потребами [1].

Представимо узагальнення досвіду дистанційної форми навчання дітей з особливими мовленнєвими потребами (порушеннями мовленнєвого розвитку) з точки зору психологічних та методичних засад його організації в період війни.

Як відомо, контингент дітей з порушеннями мовлення досить неоднорідний. Його складають діти із різним ступенем прояву мовленнєвих труднощів: поодинокі незначні труднощі, труднощі легкого, помірного, важкого, найтяжчого ступеня прояву. Одночасно значні мовленнєві порушення (тяжкі порушення мовлення), що характеризуються своєрідністю структури і особливостями клінічної симптоматики, впливають на становлення психіки дитини, обтяжуючи в свою чергу її мовленнєвий розвиток. Ідеться про взаємопов'язаність та взаємообумовленість первинної мовленнєвої та вторинної на її тлі психічної недостатності розвитку дитини.

Спостереження показують, що воєнні дії і пов'язані з ними зміни у

звичному житті дитини (вимушена зміна місця проживання, розлука з близькими, відсутність або зміна якості соціальних контактів, збільшення тривожності), виникнення психотравмівних ситуацій можуть значно ускладнити вже наявні особливості розвитку дітей і викликати труднощі соціальної адаптації. Відсутність або епізодичність надання систематичної логопедичної і психологічної підтримки також негативно позначаються на загальному та психомовленнєвому розвитку дитини і є однією з причин освітніх втрат.

Саме тому орієнтуючись на дистанційну взаємодію слід вважати не лише на вікові особливості дитини, а і стан її актуального психомовленнєвого розвитку, який під впливом додаткових несприятливих факторів середовища міг змінитися.

Окрім цього, із запровадженням дистанційної форма взаємодії ідеться також про виникнення додаткових бар'єрів (перешкод) у осіб з особливими мовленнєвими потребами в процесі навчання, що вимагають створення спеціальних умов навчання або впровадження заходів для успішної освітньої діяльності в новому форматі. Ці перешкоди досить різноманітні, серед них: відсутність безбар'єрних ресурсів для дистанційного навчання, неадаптованість засобів дистанційного навчання щодо дітей з мовленнєвими порушеннями, які мають зниження ступеня фонетико-фонематичного, зорового сприйняття; відсутність належного психологічного супроводу, що забезпечує ефективну адаптацію дітей до навчального процесу; технологічні особливості такого процесу; необхідність синхронного батьківського супроводу дистанційного навчання, що не завжди є можливим [2].

Пропонуємо деякі рекомендації щодо організації онлайн-навчання з дітьми з порушеннями мовлення.

1. Організація безпечного робочого місця усіх учасників дистанційного освітнього процесу. Слід продумати, яка кімната і місце в ній є найбільш безпечними. Також варто заздалегідь обговорити з батьками порядок дій на випадок оголошення повітряної тривоги, відключення електроенергії.

2. Надання рекомендацій батькам щодо організації робочого місця

дитини та визначення правил комунікації. Слід обговорити:

- графік проведення дистанційних занять, підготовку батьків до конкретного заняття (заряджений пристрій, облаштування робочого місця, підготовка матеріалів та наочності на урок чи заняття, наприклад, дібрати необхідні іграшки з домашніх, роздрукувати матеріали, підготувати олівці і папір тощо);
- засоби додаткового зв'язку на випадок відключення чи поганої якості інтернет-з'єднання;
- способи створення у дитини заздалегідь позитивної мотивації, заохочення її до занять, якщо дорослі не присутні на занятті;
- дотримання взаємної конфіденційності дистанційної комунікації спеціаліста і сім'ї дитини. Якщо ж виникне необхідність відеофіксації занять, слід погодити це з усіма учасниками дистанційного заняття;
- погодження різних форм зворотного зв'язку з батьками дитини (електронні щоденники, опитувальники, телефонний зв'язок тощо);
- міри допомоги дитини у виконанні завдань, якщо виникають труднощі.

3. Врахування вікових та індивідуальних особливостей дитини з порушеннями мовленнєвого розвитку, а також негативних змін в психоемоційному стані (емоційне напруження, тривожність, дезорієнтація), що можуть призвести до погіршення уваги, запам'ятовування, агресивності, дратівливості, зниження мотивації, втрати сформованих навичок.

4. Врахування ступеню розуміння зверненого мовлення дитиною і стану її фонетико-фонематичний слуху. Зайвий шум навколо педагога додасть труднощів із розпізнаванням зверненого мовлення, тому слід продумати використання аудіогарнітури (навушники, мікрофон) педагогом.

5. Перегляд обсягу і складності вправ і завдань, які пропонуються дитині.

6. Підтримка мотивації, залученості самих батьків до участі в онлайн-заняттях.

7. Забезпечення чіткості зображення обличчя логопеда, артикуляції, міміки, коректного відображення картинки на екрані в координатах «ліво-право». Цьому завданню слугуватиме покращення якості освітлення приміщення, з якого ведеться трансляція, контроль швидкості Інтернет-з'єднання усіх користувачів, якісна відеогарнітура, налаштування недзеркального відображення камери.

Отже, упровадження дистанційного навчання відкриває нові можливості для забезпечення неперервності здобуття освіти для осіб з порушеннями мовлення в умовах війни, проте методично-організаційне забезпечення його є недостатнім. Успішна дистанційна логопедична робота можлива за умови індивідуалізації навчання та активної допомоги батьків: важливо провести попередню роботу з батьками щодо організації дистанційної роботи, оцінити поточні умови для ефективного проведення заняття та способи їх покращення, продумати порядок дій у разі виникнення перешкод в дистанційній корекційній роботі, зважати не тільки на особливості розвитку та віку дитини, а й зміни у стані психічного здоров'я, які могли спричинити військові дії.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання організації дистанційного навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 року № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення: 15.10.2023).

2. Організаційно-функціональні моделі інклюзивно-ресурсних центрів в умовах децентралізації (з досвіду роботи) / авт. кол.: Т.В. Жук, Т.Д. Ілляшенко, Т.Д. Каменчук, А.Г. Обухівська, Г.В. Якимчук; за ред. А.Г. Обухівської, Т.Д. Ілляшенко. Київ: Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, 2022. 102 с.